

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1922.

Andra kammaren.

Nr 10.

Fredagen den 17 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 10 och den 11 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 58, angående ersättning till korpralen C. R. Johanssons änka och minderåriga barn;

nr 60, angående försäljning av vissa kronoegendomar och uppåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 63, angående utbyte av mark mellan kronan och aktiebolaget Västergötlands förenade kalkindustrier; och

nr 64, angående täckande av brist vid professorn N. H. Nilsson-Ehles institution för ärftlighetsforskning.

Nämnda propositioner blevo på begäran bordlagda.

§ 3.

Herr talmannen gav härpå ordet till

*Svar å
interpellation.*

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet, *Hansson*, som anförde: Herr talman! Med kammarens medgivande har ledamoten av kammaren herr P. Th. Gardell till mig framställt följande spörsmål, nämligen,

huruvida jag fortfarande anser, att från kustflottans sida åtgärder kunna och böra vidtagas för oskadliggörande av i farvattnen vid Gotthland kringdrivande minor, samt

huruvida, om så är förhållandet, icke i Visby skulle kunna stationeras ett lämpligt fartyg för detta ändamål.

I det anförande, varmed interpellanten inlett sin framställning om interpellation, har han redogjort för de åtgärder, som vidtagits för oskadliggörandet av minor, som anträffas drivande i farvattnen i

Andra kammarens protokoll 1922. Nr 10.

Svar å
interpellation.
(Forts.)

fråga. Interpellanten har sålunda erinrat om, att Kungl. Maj:t föreskrivit, att envar, som till lotslöjtnanten i Visby i varje särskilt fall först inkomme med bevisligen riktig rapport om i farvattnen vid Gottland drivande mina, skulle erhålla en belöning av 10 kronor av *statsmedel*; och vidare har interpellanten framhållit, att Kungl. Maj:t bemyndigat högste befälhavaren över kustflottan, att i de fall, då *snabb och säker underrättelse* ingått om förefintligheten av sådana minor, avsända i kustflottan ingående och därtill lämpliga fartyg att uppsöka och oskadliggöra ifrågavarande minor. Jag vill tillägga, att högste befälhavaren med stöd av nämnda bemyndigande anbefallt chefen för den till Stockholms skärgård förlagda mineringsdivisionen att utföra uppdraget.

I sitt nämnda anförande har interpellanten ytterligare framhållit, att, såvitt man på Gottland hade sig bekant, skulle det högste befälhavaren över kustflottan lämnade bemyndigandet ej lett till några åtgärder för att oskadliggöra i de gottländska farvattnen kringdrivande minor, ehuru sådana vid flera tillfällen inrapporterats till vederbörande. Så hade t. ex. — yttrade interpellanten — den 26 januari i år en tysk ångare pr gnist rapporterat en drivmina, belägen mellan Nyrevsudde söder om Visby och Ölands norra grund, närmare Ölands norra grund än Gottland, men i alla händelser »i de Gottland omgivande farvattnen». Såvitt känt vore, skulle denna anmälan ej hava föranlett någon åtgärd från flottans sida, ehuru minan, som syntes, var belägen mitt i ett av Östersjöns mest trafikerade farvatten. Såsom exempel på, att minfaran ännu vore långt ifrån överstånden, anförde interpellanten vidare, att under en natt i januari i år hade en mina praktiserat sig in i själva hamninloppet i Visby, och att i skärgården kring Landsort exploderade minor fortfarande allt som oftast.

Med anledning av vad interpellanten sålunda anført har jag infordrat yttrande av högste befälhavaren över kustflottan, som anför:

»Beträffande minor, som driva i öppen sjö, gäller, att även om omedelbar rapport om sådana minor avgives av det fartyg, som observerat dem, måste givetvis någon tid åtgå, innan ett flottans fartyg kan hinna anlända till platsen, och minan har då drivit vidare och kan ej anträffas. Som exempel härpå kan nämnas, att då sistlidne sommar »en hel grupp» minor inrapporterades å noga angiven plats, kunde ett i närheten varande, omedelbart utsänt fartyg ej återfinna desamma. Och vad det av interpellanten omnämnda fallet beträffar, då en mina den 26 januari inrapporterades, lade isförhållandena i Stockholms skärgård hinder i vägen för åtgärd, men även ett i Visby stationerat fartyg skulle ej kunnat anlända till platsen förrän långt efter mörkrets inbrott; sökandet efter minan hade då måst uppskjutas till påföljande dag, och minan hade med säkerhet ej kunnat återfinnas.

En mycket stor erfarenhet har nämligen visat, att endast i de fall, då rapport om en drivande mina inkommer i så god tid, att ett fartyg *sanma dag före mörkningen* kan befinna sig på platsen, förefinnes någon utsikt att hitta densamma, och på detta sätt hava under

senare tider en del drivande minor, som kunnat beröra Gottlands-routen, blivit desarmerade. Då minrapporter inkomma, överväges med stöd av den vunna erfarenheten i varje särskilt fall, huruvida det lönar sig att utsända ett fartyg, och detta sker endast om förhållandena äro sådana, att någon sannolikhet förefinnes för, att expeditionen skall kunna leda till ett resultat.

I övrigt torde böra framhållas, att Gottlandstrafiken med hänsyn till minfaran ej intager någon undantagsställning. Sedan mera än ett par år tillbaka befaras natt och dag de viktigare sjövägarna såväl i Östersjön som i Nordsjön och de farvatten, som sammanbinda dessa, av ett mycket stort antal passagerare- och lastfartyg, oberoende av den s. k. minfaran. Att under sådana förhållanden just Gottlandstrafiken skulle erfordra särskilt skydd är svårt att förstå. Routen Visby—Landsort torde icke ofta befaras med mera än ett fartyg i vardera riktningen per dag, under det att exempelvis trafiken på sträckan Öland—Landsort eller i Kattegatt och Skagerack kan vara ganska livlig.

Att förlägga ett av kustflottans fartyg till Gottland för att användas till uppsökande av minor, som inrapporteras drivande i Gottländska farvatten, får jag — yttrar högste befälhavaren — på det bestämdaste avstyrka, dels emedan detta fartyg där skulle göra högst obetydlig nytta, dels emedan åtgärden skulle inverka förryckande på personalens utbildning. Även skulle en sådan åtgärd kunna bidra att inrikta den allmänna uppmärksamheten på en fara, som huvudsakligen härledes ur en uppjagad inbillning, men som i själva verket är försvinnande liten och under alla omständigheter vida mindre än på många andra router, exempelvis routerna över till Hangö och Reval eller till de baltiska provinserna, för att icke tala om Nordsjön, där minfrekvensen är större än i Östersjön. Belysande i detta hänseende är, att under föregående år hava å de norska och danska kusterna förstörts sammanlagt över 250 minor, under det att å svenska kusterna motsvarande antal är 96, varav en stor del å västkusten.»

Slutligen vill högste befälhavaren påpeka, att minfaran efter den nu rådande stränga isvintern sannolikt kommer att avsevärt nedgå, men att drivande minor likväl under några år framåt torde komma att förefinnas, ehuru i ett jämförelsevis ringa antal.

Såsom allmänt omdöme uttalar högste befälhavaren, att de åtgärder, som anbefallts för oskadliggörandet av kringdrivande minor, äro för ändamålet fullt tillräckliga, och att det enligt hans förmenande skulle vara meningslöst att vidtaga ytterligare åtgärder.»

Detta är vad högste befälhavaren anför.

Härutöver synes mig icke något vara att i sak tillägga. Men då interpellanten bland annat framhållit, att under en natt i januari en mina praktiserat sig in i själva hamninloppet i Visby, tillåter jag mig påpeka, att då minan icke upptäckts, medan den befann sig i öppen sjö, hade sannolikheten varit ringa, att minans inträngande i hamninloppet skulle blivit förebyggt därigenom, att ett flottans far-

Svar å
interpellation.
(Forts.)

tyg funnits stationerat i hamnen. För oskadliggörande av minor, som flutit i land å Gottlands kuster eller finnas drivande i omedelbar närhet av öns kuster, är dessutom sörjt därigenom, att å Gottland placerats en underofficer vid kustartilleriet, som ställts till militärbefälhavarens förfogande för ändamålet.

De till mig framställda frågorna anser jag mig sålunda kunna besvara med, att jag anser,

att ändring icke bör vidtagas i de föreskrifter, som givits i fråga om oskadliggörande av minor, kringdrivande i Gottland omgivande farvatten, och

att något fartyg icke bör stationeras i Visby för det av interpellanten avsedda ändamål.

Vidare yttrade

Herr Gardell: Herr talman! Jag ber härmed att få till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet framföra mitt tack för svaret på min interpellation, på samma gång som jag måste uttala min missräkning över innehållet i detsamma.

Vi gottlänningar äro av den uppfattningen, att det åligger svenska krigsflottan, såväl i krigs- som fredstid, att skydda handelsfartygen mot av krig uppståndna faror, och att det sålunda är en flottans angelägenhet att begagna alla möjliga tillfällen härvidlag. Denna synpunkt kan ju ej synas ha vunnit beaktande, om man ser på det sätt, varpå flottan gick tillväga, då minrapporten den 26 januari inkom: inga som helst åtgärder vidtogos. Den orsak, som härför uppgavs, nämligen att flottan låg infrusen, visar endast, att det hela ej var tillfredsställande ordnat, alldestund Visby dock var isfritt.

Att det skulle verka mera förryckande på personalens övningar att ha fartyg liggande i Visby eller andra gottländska hamnar, som äro belägna mitt i Östersjön — för att därifrån utgå dels i spaningsdels i övningstjänst i och för oskadliggörande av minor — än att låta flottan ligga infrusen i skärgården, är för den utomstående ganska svårt att förstå.

Vid ett tillfälle meddelades det, att det utanför Visby låg ett misstänkt föremål flytande, och då lotslöjtnanten saknade redskap för företagande av en undersökning, måste Gottlandsbolaget låta en av sina båtar göra spaningstjänst. För några dagar sedan visades mig en av tyska regeringen utgiven minikarta, av vilken framgick, att stora fält i Östersjön alltjämt äro minerade. Detta styrker sålunda herr statsrådets uppgift om att vi en lång tid framåt ha att räkna med minfaran. Då nu den egentliga minfaran är störst på vintern, vore det önskvärt, att herr statsrådet åtminstone ville göra en framställning till de vederbörande makter, som utlagt minor i Östersjön, att så snart väderleken det tillåter vidtaga åtgärder för oskadliggörande av dessa. Det är också i högsta grad önskvärt, att svenska flottan medverkar i detta avseende. Att minfaran på Gottland ej är någon bagatell torde bevisas därav, att under tiden 1919—1 februari 1922 ilandflutit 163 minor.

Herr Karlström i Lummelunda: Herr talman! Chefen för försvarsdepartementets svar på herr Gardells interpellation innebär för oss gottlänningar en missräkning. Vi hade trott, att så mycken förståelse skulle visas oss i denna sak, att ett fartyg tillhörande krigsflottan skulle bliva placerat uti de gottländska hamnarna och farvattnen för att söka efter minor och vid behov, då minor inrapporteras vara synliga, omedelbart vara till hands för att oskadliggöra desamma. Som nu förhållandet är — att flottan har sina fartyg för detta ändamål liggande i Stockholms skärgård — hinna dessa icke ned till gottländska kusten, förrän minorerna äro försvunna från den plats, därifrån de inrapporterats. Herr statsrådet har också betonat i sitt svar, att så ofta inträffar.

Svar å
interpellation.
(Forts.)

Det är därför enligt mitt förmenande nödvändigt, att de fartyg, som skola oskadliggöra minorerna, placeras både på skärgårdssidan och på Gottlandskusten och för övrigt där eljest minfara råder. Att, såsom högste befälhavaren över kustflottan gör, bagatellisera minfaran till den grad, att han påstår, att risken för minor skulle vara mycket ringa — varför en eventuell åtgärd att förlägga ett fartyg i Visby hamn endast skulle bidra till att inrikta den allmänna uppmärksamheten på en förment fara, som i själva verket huvudsakligen härleds ur en uppjagad inbillning — är att bra litet fästa sig vid andras liv och egendom. Jag tror att högste befälhavaren skulle få en annan syn på denna sak, om han bodde i en stuga i närheten av kusten på sådana platser, där minor ibland leta sig i land och explodera. Då skulle han säkerligen vara glad, om han komme ifrån saken utan annan skada än eventuellt några söndriga fönsterrutor och remnade byggnadsväggar.

Då vårt land och vår flotta blivit förskonade från krigets elände, så borde vi åtminstone med de krigsfartyg, som vi ha till vårt förfogande, vara angelägna om att i möjligaste mån avlägsna de faror, som lura i våra farvatten.

Herr Holmgren: Herr talman! Med anledning av vad som anförts i denna sak å interpellantens sida, tror jag mig kunna våga det påståendet, att flottans myndigheter förvisso icke ställa sig avisande mot den tanken att förlägga ett krigsfartyg till Gottland. Hela saken rör sig om pengar. Med de knappa medel, som för närvarande äro tillgängliga för flottans övningar, är det otänkbart att förlägga ett fartyg till Gottland — det skulle förrycka övningarna i sin helhet. Man får bättre valuta för pengarna såsom de för närvarande disponeras. Funnes det emellertid särskilda medel tillgängliga för en sådan åtgärd som ett förläggande av fartyg till Gottland, är det min övertygelse, att flottans myndigheter med uppräckta händer skulle taga emot ett sådant tillfälle, varigenom åtminstone åt en liten fartygsbesättning kunde beredas den övning, ute till sjöss, varav man nu är i så stor avsaknad.

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet Hansson: Herr talman! Jag var på förhand fullkomligt medveten om, att det

Svar å
interpellation.
(Forts.)

svar, som lämnades på herr Gardells interpellation, skulle, såsom en Gottlandstalare uttryckte det, framkalla missräkning hos gottlänningarna. Jag hade emellertid väntat, att denna missräkning skulle motiveras med hänvisning till någon allvarlig skada, som skulle kunna ha uppkommit genom den metod, man hittills tillämpat vid handhavandet av uppgiften att förstöra minor även i gottländska farvatten. Den omständigheten, att Gottlands härvarande representanter dela med Gottlandsbefolkningen i övrigt en viss farhåga, kanske en skräck för en i inbillningen förstörd minfara, kan ju inte tillräckligt motivera sådana åtgärder, som av interpellanten här påyrkats.

Det har anförts ett enda fall, då en mina efter anmälan inte skulle ha blivit förstörd. Det har emellertid redan framhållits i mitt svar, att anmälan rörande denna sak kom in så sent, att något fartyg, *även om det varit stationerat i Visby*, inte skulle ha hunnit fram till platsen ifråga före mörkningen. Även om man sålunda vidtagit en sådan åtgärd, som interpellanten önskat, skulle det icke ha funnits några garantier för att man på ett effektivare sätt än hittills skett skulle kunnat bekämpa minfaran i farvatten omkring Gottland. För de fall, då denna fara inträder alldeles inpå kusterna, har ju en särskild åtgärd vidtagits genom att på Gottland stationerats en underofficer vid kustartilleriet.

När herr Holmgren anför, att flottans myndigheter säkerligen ingenting ha emot att låta stationera ett fartyg i Visby för den här avhandlade uppgiften, därest endast medel ställas till förfogande, vet jag inte, varpå herr Holmgren stöder denna sin uppfattning. Av högste befälhavarens yttrande framgår med full tydlighet, att detta för honom icke är en *ekonomisk* fråga, utan han anser, att ett sådant stationerande vore meningslöst. Högste befälhavaren för kustflottan — den man, som bättre än någon av oss här närvarande haft tillfälle att följa dessa saker — har i sitt utlåtande kommit till det resultatet, att det inte föreligger några skäl till särskilda åtgärder utöver dem som redan vidtagits. Det hela är sålunda icke en *ekonomisk* fråga utan en fråga om det mest förnuftiga sättet att ordna denna sak.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 56, med förslag till förordning med vissa bestämmelser angående skogsvårdsavgifter från skyddsskogarna inom Jämtlands län;

till konstitutionsutskottet propositionen, nr 59, med förslag till ändrad lydelse av §§ 60, 65 och 75 riksdagsordningen;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 57, med förslag till lag om förbud mot utsläppande av bagge å samfälld betesmark; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 62, med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen

av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

§ 5.

Härefter föredrogos, men bordlades åter konstitutionsutskottets utlåtande nr 4 och andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 6.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet, nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående bidrag till Svenska Röda Korsets hjälpverksamhet i utlandet, särskilt i de av hungersnöd drabbade distrikten av Ryssland; och

från första lagutskottet, nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av andra stycket av slutbestämmelserna i lagen den 19 juni 1917 angående ändring i vissa delar av lagen den 1 juli 1918 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige.

Vidare anmäldes och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 26, till fullmäktige i riksgäldskontoret angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 4 § i förordningen den 19 november 1920 om kommunal progressivskatt för åren 1921—1924; och

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om rätt att vid taxering för inkomst åtnjuta avdrag för erlagd byggnadsskatt; samt

andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 2, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beräkandet av den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex; och

nr 3, i anledning av väckt motion om ändringar i andra kammarens arbetsordning.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Interpellation. Ordet lämnades nu på begäran till

Herr Osberg, som yttrade: Uti en av mig vid 1920 års riksdag väckt motion, nr 198, hemställdes om skrivelse till Kungl. Maj:t att utredning skyndsammast möjligt måtte verkställas om uppläggning av två statsfonder, den ena benämnd statens fria jordbruks-egnahemsfond, den andra benämnd statens fria fiskerifond, för att medelst dessa fonders avkastning befrämja egnahemsrörelsen för mindre bemedlade å landsbygden och för att stödja mindre bemedlade fiskare vid utövande av deras näring. Förslag till storlek av här ifrågasatta fonder samt fondernas förvaltning torde lämpligen göras av blivande utredning. Riksdagens båda kamrar beslutade skrivelse till Kungl. Maj:t den 1 juni under nr 306 och av följande lydelse:

»I anledning av en inom riksdagen väckt motion får riksdagen under återopande av jordbruksutskottets, av riksdagen godkända utlåtande, nr 66, varav ett tryckt exemplar härvid fogas, härigenom anhålla att Eders Kungl. Maj:t ville verkställa utredning angående vilka åtgärder, som må kunna utöver vad redan skett vidtagas till förekommande av landsbygdens avfolkning, samt att Eders Kungl. Maj:t därefter ville för riksdagen framlägga de förslag, vartill en sådan utredning kan giva anledning.»

Jag hade förväntat, att vederbörande sedan riksdagen beslutat skrivelse i detta för landet så ytterst viktiga spörsmål skulle snart igångsatt och efter verkställd utredning inkommit till riksdagen med förslag till åtgärder.

För vårt lands vidkommande torde det vara ett oavvisligt behov att något göres i syfte att minska arbetslösheten, och detta sker icke enbart genom fortsatta nödhjälpsarbeten och direkta understöd. Att folk rusar till städer och industrisamhällen under högkonjunkturerens tid förundrar sig ingen över, men att städernas befolkning ökas och landsbygdens minskas under denna arbetslöshetens tidevarv är svårbegripligt, men likväl ett sorgligt faktum.

Ju längre tiden fortgår, stärkes jag mer och mer i den uppfattningen, att kraftiga åtgärder måste vidtagas för att främja jordbruksegnahemsrörelsen i stor utsträckning. Den naturligaste utkomsten för folk i allmänhet är att bruka, bygga och bo på landet, den övriga utkomsten är mer eller mindre konstlad, och när så dessa konstlade anordningar störta samman, stå stora människoskaror hjälplösa inför nöden.

Orsaken att ett så stort antal människor varje år sökt sig in till städer och stadsliknande samhällen är, att det i vanliga fall där varit mycket lätt att utan kapital skaffa sig utkomst. Landsbygden har fostrat dem, tills de äro arbetsföra och användbara för städerna och industrien. All utveckling har en gräns, och när denna är uppnådd, kommer vanligtvis tillbakagång, och den har i sanning här inträffat.

Tack vare osunda affärsmetoder och därav uppkomna oskäliga vinster har det varit möjligt för stora massor av folket att försörja sig utan att utföra nyttigt arbete, men glädjande nog synes allt flera inse de oegentligheter, som varit rådande, och komma nog att göra allt vad göras kan för att frigöra sig från dessa olidliga system, men då återstår att få återfört det ledigblivna folket till de produktiva bygderna. Man måste då i stället för statsbidrag till bostadsbygge i städerna lämna bidrag till bostadsbygge på den produktiva torvan.

Interpellation-
(Forts.)

Jag hoppas, att alla skola inse det fullt berättigade i mina önskemål att främja jordbruksegnahemsfrågan och fiskerinäringen. Önskligt vore, om man kunde använda ett rätt stort belopp av arbetslöshetsanslaget för detta ändamål. Den stora frågan är dock att taga lång sikt på detta för vårt folk så viktiga spörsmål, och då är enligt mitt förmenande fondbildningen det säkraste medlet att tillgripa. Häremot kommer troligen att invändas, att den knappa penningtillgången icke medgiver detta, men det måste beredas vägar, som äro ägnade att återföra en del av befolkningen till de produktiva fälten.

En sådan utväg skall jag taga mig friheten anvisa, nämligen att anordna penninglotteri för egnahemsrörelsens fondverksamhet. Oaktat Stockholm enligt mitt förmenande redan nu förfogar över tillräckligt många nöjeslokaler, vilket bevisas genom att år 1920 ett så stort belopp som 25 miljoner kronor offrades på nöjen, för vilka nöjesskatt erlagts, ha vederbörande trots denna synbart rika tillgång på nöjen och nöjeslokaler, förmåtts lämna tillstånd till lotteri för uppförande av konserthus, vilket naturligtvis skall bli ytterligare en miljonbyggnad. Malmö har fått teaterlotteri, Göteborg likaså, och nu lär Hälsingborg stå i begrepp att begära lotteri för att ordna sina teaterförhållanden, och förmodligen beviljas även detta.

Tidsläget är dock nu sådant, att om penninglotteri skall beviljas, borde detta ske till produktiva företag, som för långa tider framåt kunde bliva till folkets gagn.

Ett lotteri för fondering av medel till jordbruksegnahemsrörelsen och fiskerinäringens befrämjande skulle nog bliva av annat värde för land och folk än att använda vinstmedlen till överflödiga nöjeslokaler i våra rikaste städer.

Ingen vill bestrida nyttan och värdet av en stark andlig kultur, men man får ej glömma, att den måste uppbäras av en först skapad materiell sådan.

På grund av det anförda får jag vördsamt hemställa om kammarens medgivande att till herr statsrådet och chefen för kungl. jordbruksdepartementet framställa följande frågor:

1) Har Kungl. Maj:t föranstaltat om utredning med anledning av ovannämnda skrivelse? Om så är, kan förslag till åtgärder förväntas till årets riksdag?

2) Därest icke förslag är att förvänta till årets riksdag, t. ex. på grund av det ogynnsamma finansiella läget, är herr statsrådet

Interpellation. då villig medverka till anordnande av penninglotteri till fondbildning
(Forts.) för jordbruksegnahemsrörelsen och fiskerinäringens befrämjande?

Denna anhållan bifölls.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr	<i>Gustafsson</i>	i Örebro	under 3 dagar	fr. o. m. den	21 febr.,		
»	<i>Magnusson</i>	i Tumhult	» 9 »	» »	» 21 »	och	
»	<i>Karlsson</i>	i Vadstena	» 4 »	» »	» 18 »	.	

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 3,35 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 18 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att ledamoten av riksdagens andra kammare *E. Leffler* på grund av halsfluss är förhindrad att under de närmaste dagarna bevista kammarens sammanträden, intygas.

Stockholm den 17 februari 1922.

Axel Eurén.
Lasarettsläkare

§ 2.

Enligt därom den 8 i denna månad fattat beslut företogs nu val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare samt riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos vid valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr *Aarnseth,*
» *Billqvist,*
» *Carlsson-Frosterud,*
» *Ernfors,*
» *Eriksson* i Grängesberg,

herr *Fast*,

- » *Hansson* i Trollhättan,
- » *Hedlund* i Häste,
- » *Igel*,
- » *Johansson* i Krogstorp,
- » *Karlsson* i Gasabäck,
- » *Larsson* i Kroken,
- » *Leo*,
- » *Lindley*,
- » *Lindman*,
- » *Lindqvist* i Halmstad,
- » *Olsson* i Golvvasta,
- » *Osberg*,
- » *Rehn*,
- » *Ros*,
- » *Ryberg*,
- » *Strid*,
- » *Sundling* och
- » *Ödström*,

en var med 137 röster; samt

suppleanter:

herr *Wagnsson*,

» *Lindberg*,

fröken *Wellin*,

herr *Andersson* i Höör,

» *Holmström* i Gävle och

» *Olsson* i Labbemåla,

en var med 109 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottniing.

§ 3.

Vidare anställdes i enlighet med därom av kammaren den 15 innevarande februari fattat beslut val av ej mindre tjugufyra valmän för utseende av dels fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret, dels ock suppleanter för riksdagens fullmäktige i nämnda bank och kontor, än även sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos efter valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr *Andersson* i Storegården,

» *Björkman* i Länghem,

» *Borggren*,

» *Bäcklund*,

» *Corneliusson*,

» *Eriksson* i Stockholm,

herr *Eriksson* i Grängesberg,

- » *Fast*,
- » *Fjellman*,
- » *Janson* i Kungsör,
- » *Jeppsson*,
- » *Johansson* i Uppmälby,
- » *Johansson* i Brånalt,
- » *Kloo*,
- » *Kristensson*,
- » *Leffler*,
- » *Lindman*,
- » *Lovén*,
- » *Lundquist*,
- » *Persson* i Björsbyholm,
- » *Persson* i Trången,
- » *Rydén*,
- » *Röing* och
- » *Wikström*,

var och en med 119 röster; samt

suppleanter:

- herr *Kinmanson*,
- » *Uddenberg* i Varberg,
  - » *Brännberg*,
  - » *Hansson* i Bäck,
  - » *Västberg* och
  - » *Norsell*,

var och en med 65 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 4.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2 och 3 här ovan omförmälda valen.

§ 5.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bankoutsrottet propositionen nr 58, angående ersättning till korpralen C. R. Johanssons änka och minderåriga barn; samt

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 60, angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar;

nr 63, angående utbyte av mark mellan kronan och aktiebolaget Västergötlands förenade kalkindustrier; och

nr 64, angående tackande av brist vid professorn N. H. Nilsson-Ehles institution för ärftlighetsforskning.

§ 6.

Vidare föredrogos, men bordlades åter bevillningsutskottets betänkanden nr 3 och 4 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtanden nr 2 och 3.

§ 7.

Vid härfpå skedd föredragning av konstitutionsutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående omläggning av det kommunala skatteåret m. m. blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Till avgörande förelåg nu konstitutionsutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av väckta motioner om ändring av 40 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad. *Ang. ändring av 40 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad.*

I en inom första kammaren väckt motion, nr 16, hade herr *Johan Johansson* i Friggeråker hemställt, att riksdagen för sin del ville antaga följande ändring av K. F. 21 mars 1862 om kommunalstyrelse i stad § 40:

»Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flere än hälften av dem äro tillstädes. Är — — — — av de övriga tillstädesvarande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal — — — — — företagande. Ordförande — — — — — upplösas.»

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena i första kammaren, nr 78, av herrar *Vrang* och *Lundell* samt den andra i andra kammaren, nr 96, av herr *Magnusson* i Skövde *m. fl.* föreslagits, att § 40 i nu gällande förordning om kommunalstyrelse i stad måtte erhålla sådana tilläggsbestämmelser, att

1:o planmässigt uteblivande från stadsfullmäktigesammanträde i avsikt att hindra besluts fattande bestraffades med verksammare böter, än nu vore förhållandet; samt att

2:o då sådant uteblivande uppenbarligen förelåge, de vid sammanträde närvarande bleve beslutsmässiga, så snart minst hälften av antalet ledamöter vore tillstädes.

Konstitutionsutskottet, till vars behandling ifrågavarande motioner hänvisats, hemställde,

1) att riksdagen, med bifall till motionen I: 16 och i anledning av motionerna I: 78 och II: 96, måtte för sin del antaga följande:

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommunalstyrelse i
stad.

(Forts.)

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av § 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.

Härigenom förordnas, att § 40 i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 40.

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes. Är till följd av stadgandet i § 33 tillstädesvarande ledamot hindrad att deltaga i handläggning av visst ärende, må den omständighet, att antalet av de övriga tillstädesvarande icke överstiger hälften av fullmäktiges hela antal, ej utgöra hinder för ärendets företagande.

Ordförande — — — — — upplösas.

2) att riksdagen, i anledning av förevarande motioner, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av § 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862.

Härigenom förordnas, att § 22 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862 skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 22.

Stadsfullmäktige må ej ärende företaga eller däri besluta, såvida icke flera än hälften av dem äro tillstädes.

Stadsfullmäktig, — — — — — upplösas.

3) att motionerna I: 78 och II: 96, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet under 1) och 2) hemställt, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Vid utlåtandet voro emellertid fogade reservationer:

av herrar *Hellberg*, *Thulin* och *Lyberg*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av förevarande motioner ville i skrivelse till Konungen anhålla, att fråga om ändrad bestämmelse angående stadsfullmäktiges beslutsmässighet måtte tagas under omprövning i sammanhang med den utredning, som kunde komma

att verkställas i enlighet med den av nästlidet års riksdag till Konungen avlätna skrivelse om en allmän, i huvudsak formell revision av kommunallagarna, samt att motionerna i övrigt icke måtte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd; samt

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommunalstyrelse i
stad.
(Forts.)

av herrar *Ljunggren, Vrang, Jansson* i Edsbäcken och *Bäckström*.

Sedan utskottets hemställan föredragits, anförde:

Herr *Bäckström*: Herr talman! Då jag jämte herr *Jansson* i Edsbäcken avgivit en vid detta utlåtande fogad blank reservation, ber jag att få yttra några ord beträffande innebörden av densamma.

Ett bifall till de ifrågavarande motionerna och de ändringar dessutom i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm i den omfattning, som utskottsmajoriteten hemställt om, innebär enligt min mening något, som man för närvarande icke kan vara med om. Då det gäller ändringar i våra kommunallagar, bör man ju gå fram med varsamhet och icke brådstörtat och av mindre bärande skäl gripa in. Det har under ärendets förberedande behandling medgivits, att anledningen om än icke orsaken till motionerna ligger i en händelse, som tydligen i rätt stor omfattning upprört sinnena och orsakat en vidlyftig tidningspolemik. Tidigare händelser av liknande slag — t. ex. för något år sedan i Västerås och även å andra ställen — väckte föga uppmärksamhet, och ingen kom då med någon motion. Och varför? Ja, saken fick då stå för sig som den var. Men nu är det icke så. Nu har den blivit inkopplad, kan man säga, som ett led i en strid i en rätt så ömtålig fråga, och då är man genast färdig att gå till lagstiftning. Utan att taga parti hit eller dit och utan att gå in på den händelse, som jag nu här åsyftar och som givit anledning till motionerna, en händelse som, om den i allo icke är försvarbar så dock är förklarlig, så vill jag fråga: är det lämpligt och är det klokt att under känslöstämningar — för att nu icke säga i hastigt mod — gå till en ändring av våra kommunallagar? Redan bara ur sparsamhets-synpunkt i denna tid tycker jag man bör draga i betänkande att kasta sig in på en ändring, när man icke, såvitt jag kan förstå, har något vidare att vinna genom en lagändring. Jag har i likhet med herrar *Hellberg, Thulin* och *Lyberg*, som ha en motiverad reservation, här icke funnit tillräckliga skäl till omedelbar ändring av ett stadgande, som varit gällande alltsedan kommunallagarnas tillkomst och som hittills befunnits vara i och för sig till gagn för kommunalförvaltningen men icke visat sig vara förenat med några vidare olägenheter. Och det har syntts mig i allt fall vara välbetänkt, att med sänkningen av det antal stadsfullmäktige, som skall fordras för beslutsmässighet, låta anstå, tills man genom utredning uttrönt, huruvida man icke genom annan jämkning i stadgarnas innehåll än motionen avser, kan nå precis samma syfte på lämpligare sätt.

Nu förefaller det mig, som om med frågan kunde anstå, så myc-

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommunalstyrelse i
stad.
(Forts.)

ket hellre som vi i enlighet med en riksdagens skrivelse ha att förvänta utredning och utlåtande beträffande vissa ändringar i kommunallagarna låt vara kanske av mera formell art. Denna utredning synes mig också böra taga under omprövning, huruvida kommunallagarnas bestämmelser i förevarande avseende äro riktigt avpassade och huruvida man för att få större uniformitet bör gå fram med förslag till ändringar. Några samhället omstörtande kupper lära nog icke förorsakas, tills den åsyftade kommittéen får framlägga sitt arbetsresultat och riksdagen får tillfälle att, om så anses nödigt, på grund av detta vidtaga de ändringar, som behövas i kommunallagarna.

Med denna ståndpunkt, som jag intager i frågan i den första punkten, är det givet att jag ansluter mig till de nämnda reservanternas beträffande förslaget rörande quorumbestämmelserna i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm. Jag är således i sak fullt ense med de tre nämnda reservanternas första kammaren och hemställer om bifall till det av dem i reservationen avgivna yrkandet och tillika om avslag å utskottets förslag.

Herr Bodén: Herr talman! Anledningen till att denna motion har kommit till är ju ett särskilt fall, och det särskilda fallet är uppgivet. Det är det enda som hänt, sedan kommunallagarna kommit till. Det är spritstriden i Hjo. Det har också här antytts, och motionärerna söka i sin motivering ett sätt att kunna råda bot för det här. I motiveringen förekommer så många latinska ord, så jag förstår dem knappast, om det nu beror på att en av motionärerna är trädgårdsman och således rör sig med så mycket latin. Att Hjo-spriten skulle nå så långt som till Falköping och Skövde och skulle slå åt huvudet där, kan man ju icke undra på, då spriten ju har så kraftig verkan, men att det skulle gå så långt att den skulle slå åt huvudet på Stockholmspressen, det hade jag verkligen icke väntat mig. Men senast i onsdags läste jag i en tidning om att man bildat ett nytt parti med anledning av denna motion. Det skulle heta N. F., och jag antager det betyder nykterhetsfantaster, såvitt det icke möjligen betyder nya frisinnade partiet. Man kunde ju lika gärna ha kallat det S. F. eller suppfrihetspartiet eller något i den vägen.

När emellertid såväl motionärerna i sin motion som utskottet och reservanternas anført denna strid och med denna motiverat den lagändring, som här föreslås, skall jag be att få redogöra något för denna strid och hur den tillgått, så att kammarens ledamöter kunna göra sig en föreställning om hur det hänger ihop.

Då stadsfullmäktige fattade sitt beslut den 10 juni med 12 rösters majoritet mot 10, så hade man tagit för givet, att saken var klar och att minoriteten skulle böja sig för majoriteten, såsom vanligt är. Men man har grundligt misstagit sig. Man kände icke till spritvännerna. Redan efter några dagar sammankallades allmänna valmansförbundets avdelning på platsen, och där beslöts att fatta en resolution, som innebar, att förbundets stadsfullmäktige skulle rösta för oktroj för spritbolaget eller också nedlägga sina röster eller också avgå från stadsfullmäktige. De skulle nämligen då ha mist medborgerligt för-

troende. Detta lyckades emellertid icke. Det var personer, som stodo för vad de gjort och vidhöllo sin uppfattning att icke rösta för sådan oktroj. Hade det varit nog med detta, så hade det varit ingenting att tala om. Men när icke detta lyckades, så sammankallades ett nytt möte, där av drätselkammaren framställt förslag om oktroj skulle tillstyrkas. Men detta förslag kunde naturligtvis icke gå igenom. Man hade icke majoritet. Men majoriteten skulle göras, och huru skulle den göras? Jo, därigenom, att två järnvägsmän skulle hållas utanför sammanträdet och ordförandens röst skulle bli utslagsgivan- de. Det skulle då bli 10 röster mot 10. Och det gjordes mycket rik- tigt. En av järnvägsmännen vägrades permission. Jag har själv sett permissionssedeln. Och en annan hölls borta genom tjänstgöring. Han skulle nämligen blivit ledig klockan 12 men hölls i stället borta, så att han icke kom hem förrän kl. 5 e. m. Jag frågar kammarens ledamöter: kan det vara tjänligt att med en sådan här hänsynslös poli- tik ändra kommunallagarna, så att genom en ren manöver ett re- dan fattat beslut kan trampas under fötterna? Här fanns ett medel enligt nuvarande lag, och det var att låta bli att gå dit, och det gjor- des verkligen också, så att den manövern gick om intet.

Men det skulle naturligtvis icke vara slut med detta. Vi ha icke haft någonting annat att göra än att mota en manöver. När icke denna gick, skulle naturligtvis sammanträdet överklagas, och det är ju ingenting ont i det. Var och en har ju rättighet att söka på laglig väg få fram sina önskemål. Men det är sättet, på vilket man gick till väga, som är det fula. Av spritpartiets män skicka- des omkring i staden agitatorer som egyptiska gräshoppor, för att få folk att skriva på klagoskriften till Konungens befallningshavan- de, och det användes både dåliga och bra medel. Bland annat var en arbetarhustru inkallad till bränsvinsbolaget för att skriva på den här spritlistan. Hennes man var fullkomligt under isen på grund av alkoholmissbruk, men hon trugades ändå att skriva på. Då bör- jade hon gråta, och då tyckte visst spritbolaget, att det gick för långt, så hon slapp. Jag vill fråga, om detta tillvägagångssätt är ägnat att vara motiv för att ändra den kommunalförordning, som vi nu ha. Med den kännedom man har om länsstyrelsen i allmänhet var det naturligtvis klart, att länsstyrelsen skulle upphäva stadsfullmäkti- ges beslut. Det gjordes också på den grund att sammanträdet endast var utlyst endast sju dagar förut, och det fanns ju ett kryphål där. Vi överklagade emellertid detta beslut hos Kungl. Maj:t, som gav oss rätt. Kungl. Maj:t förklarade nämligen, att endast det förhål- landet, att sammanträdet icke var utlyst mer än 7 dagar förut, kunde icke göra det fattade beslutet olagligt, utan det blev fastställt och länsstyrelsens beslut blev upphävt. Således förklarade Kungl. Maj:t, att ärendet icke skulle hänvisas till ny behandling. Man skulle då tro, att saken var klar. Men då behagade de 10 av stadsfullmäk- tiges ledamöter att motionera om att ärendet skulle återförvisas till stadsfullmäktige, trots att Kungl. Maj:t beslutat att något vidare beslut icke behövdes. Det var då vi beslöto att icke deltaga i denna frågas behandling, därför att vi en gång lagligen avgjort densamma.

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommunalstyrelse i
stad.
(Forts.)

och jag vill hemställa till kammarens ledamöter, om detta kan anses vara obstruktion. Vi ha genom vårt uppträdande endast hindrat, att ett parti trampar ett beslut under fötterna. Skulle den ändring, utskottet föreslår här, vinna kammarens bifall, så är jag förvissad om, att det icke skulle varit ett fall på 60 år, som nu varit förhållandet, utan att det skulle ha blivit rätt ofta sådana fall. Det är verkligen, tror jag, icke ägnat att tala för ett tillstyrkande av ett sådant förslag, som utskottet och motionärerna kommit med.

Det sista sammanträdet för året var den 31 december, och detta sammanträde var icke ens lagligen utlyst. Det var nämligen utlyst 7 dagar förut, och därtill var en person frånvarande. Enligt Konungens befallningshavandes beslut skulle ju ett sådant sammanträde, om det överklagats, ha förklarats vara icke lagligen utlyst. Men vi infunno oss ändå för att behandla budgetsfrågan, men däremot icke den fråga, som spritvännerna i en tidning så dråpligt illustrerat vid ett tillfälle. Det var icke så, att vi nekade att behandla budgetsfrågan; vi hade två gånger infunnit oss till stadsfullmäktigesammanträde för behandling av denna fråga, men blivit nekade att få behandla densamma. Det gällde som sagt icke att behandla budgetsfrågan utan spritfrågan, men det var budgetsfrågan, som hjälpte spritminoriteten, magistraten och länsstyrelsen att kunna ålägga oss att vid 25 kronors vite infinna oss till behandling av denna fråga, som vi två gånger förut velat men icke fått behandla.

Med de erfarenheter, som jag har från denna strid, vill jag på det kraftigaste hemställa, att kammaren icke måtte besluta i överensstämmelse med utskottets förslag eller motionen.

Herr Engberg: Jag skall med några få ord motivera den ståndpunkt, som utskottsmajoriteten intagit. Jag vill då först säga, att hela denna rad av interiörer från vad som passerat där nere i Hjo icke har spelat den roll för utskottet, som den föregående ärade talaren gjort gällande. Hur det må hava förhållit sig i striden där nere, var rätten låg, på den ena eller andra sidan, den saken ha vi icke alls tagit någon ställning till vid utskottsbehandlingen av frågan. Men så tillvida har naturligtvis det passerade spelat en roll, att det blivit en påminnelse om att de nuvarande bestämmelserna för stadsfullmäktiges beslutsmässighet öppna en *möjlighet* för dem, som vilja bedriva obstruktion, och öppna en möjlighet för en sådan obstruktion icke blott åt det ena utan också åt det andra hållet. Jag vill nämligen erinra den föregående ärade talaren om, att här gäller det nog »i dag mig, i morgon dig». I dag är det förbudsvännerna, som ställa till ofog, i morgon är det appellisterna, det beror alldeles på hur läget kan vara.

Det är därför efter mitt sätt att se alldeles omotiverat, när man vill göra denna fråga till en nykterhetsfråga, och jag tror, att det väl ändå är mera för galleriet än för saken, när den föregående ärade talaren begagnar rubriken »supfrihetsvänner» och »nykterhetsvänner» i detta ärende. Så ligger det icke till, utan det ligger så till, som utskottet framhåvt i sin motivering, att den anledning till

åtskillnad i bestämmelserna om beslutsmässighet, som förefanns ännu 1875, har nu bortfallit, sedan de större kommunerna obligatoriskt hava kommunalfullmäktige. Och man frågar sig då, varför det allttjämt i förevarande avseende skall råda en sådan skillnad mellan kommunalfullmäktigeinstitutionen och stadsfullmäktige. Om herrarna tänka på större kommuner, municipalsamhällen, som ännu icke fått stads karaktär, vad är den *reella* skillnaden mellan dessa institutioner, stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige? Den är naturligtvis oftast ingen. Då måste man säga sig, att kan det gå med den beslutsmässighetsbestämmelse, som här föreslagits av utskottet, när det gäller kommunalfullmäktige, varför skall det icke då också kunna gå ifråga om stadsfullmäktige?

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommunalstyrelse i
stad.
(Forts.)

Vidare vill jag säga den ärade talaren på norrlandsbänken, att det ingalunda har varit någon slags känslöstämning eller upphetsning, som han talade om, varunder utskottet fattat beslut. Någon dylik känslöstämning stode icke alls i rimlig proportion till den lilla affären där nere i Hjo, och den har säkert icke heller grumlat någons själ, icke ens herr Bäckströms, i konstitutionsutskottet. När han vidare gör gällande, att det är en kommitté, som arbetar med kommunallagarna och som kan taga itu med denna sak, ber jag att få erinra om att i konstitutionsutskottet dock från vederbörligt håll lämnades upplysning i fråga om sannolikheten av att denna kommitté verkligen kunde komma att inom överskådlig tid sysselsätta sig med detta ärende. Det upplystes ju uttryckligen, att den ännu icke så att säga trätt ut i livet och i funktion. Det är därför något synnerligen obestämt, till vilket herr Bäckström vill hänvisa, och jag förvånar mig däröver så mycket mera, som den reservation, till vilken han, ehuru själv reservant in blanko, nu hänvisar, nämligen den av herrar Hellberg, Thulin och Lyberg avgivna reservationen, uttryckligen understryker karaktären av denna utredning genom att säga: »som är att motse i anledning av därom avlåten riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t». Det är det *exakta*, men icke det som herr Bäckström meddelade.

Jag måste för min del säga, att om det varit blott för affären i Hjo, skulle jag icke alls ha intresserat mig vidare för saken. Men, mina herrar, vi ha säkerligen under den tid som kommer att motse, att dylika fall kunna komma att upprepas och att man kan göra obstruktion icke blott från den här ifrågavarande sidan utan också från den andra. Det bör också sägas ifrån, att, är man satt som representant i stadsfullmäktige, man har en skyldighet att vara där och icke genom dylika tilltag totalt ödelägga och förlama en sådan institutions verksamhet. Vad som här passerat är och förblir ett *okynne*, det kan icke hjälpas, och det kan icke åberopas några som helst rättmätiga skäl för detsamma.

Jag tror alltså, att för att nå uniformitet i bestämmelserna för stadsfullmäktige och kommunalfullmäktige — beträffande stadsfullmäktige i Stockholm ber jag att få fästa uppmärksamheten på att man där praktiskt taget redan haft denna bestämmelse, ty differensen har varit ytterst liten — kunna vi taga

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommu-
nalstyrelse i
stad.

(Forts.)

detta steg, och det kan tagas så mycket lättare, som det visat sig, att det icke finnes några som helst svårigheter att taga det med ens. Det har icke av reservanterna kunnat uppvisas det minsta hinder, utan man har blott sagt, att man får räkna med att ansvarskänslan i *allmänhet* är sådan, att dylika fall icke upprepas. Ja, om herrarna skulle kunna ge en garanti för att ansvarskänslan vore så stark, må det vara hänt, men sedan jag lyssnat till den föregående ärade talarens redogörelse, har jag för min del åtminstone *stärkts* i den uppfattningen, att »man kan aldrig veta», som det heter. Och då man å *ena* sidan kan vinna en enkel och effektiv garanti mot dylikt och å *andra* sidan få till stånd en uniformitet mellan bestämmelserna, som ur alla synpunkter är önskvärd, tycker jag, att utskottet i sitt förslag befinner sig på rätt väg.

Det är därför, herr talman, som jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Magnusson i Skövde: Då jag frambar min motion i detta ämne, var det icke blott med anledning av de förhållanden, som här under debatten omtalats, utan det var också därför, att jag ville markera, att här icke förelåg någon nykterhetsfråga utan en kommunal ordningsfråga. Och det är icke motionärernas fel, att man sökt och delvis lyckats sammanblanda dessa båda spörsmål. Såsom herrarna torde hava funnit, kom den motion, som jag frambar, till delvis andra yrkanden än dem, vilka föreligga här i utskottsutlåtandet. För min del har jag funnit, att utskottet anfört fullt bärande skäl för, att den väg vi anvisat svårligen är framkomlig, och jag skall därför redan nu tillkännagiva, att jag för min del kan biträda det slut, vartill utskottet kommit.

Den förste ärade talaren, herr Bäckström, säger, att det gäller att gå fram med varsamhet och icke brådstörtat. Ja, det är ju en mening, vars riktighet jag gärna erkänner, och jag skulle önska, att herr Bäckström på ett tidigare stadium själv beaktat densamma åtskilligt mer än han gjort. Men när han säger, att den händelse, som givit anledning till motionen, är beklaglig men ganska förklarlig, vill jag ändå icke tro, att herr Bäckström fattar detta förklarliga i den mening, att den skulle vara på sätt och vis alldeles ursäktlig. När han hänvisar till att frågan borde hänskjutas till en utredningskommitté, som väl näppeligen ännu börjat sin verksamhet, och säger, att det vore skäl att här söka vinna uniformitet, slår herr Bäckström sig själv på fingrarna. Vi vinna ju större uniformitet i de kommunala bestämmelserna genom att taga utskottets förslag, ty då behövs det ju hälften plus en för beslutsmässighet såväl i den ena som i den andra fullmäktigeinstitutionen och ej som nu i blott kommunalfullmäktige.

Min ärade bankkamrat herr Bodén från Hjo har riktat sig till mig och sagt, att det var så mycket latin i motionen, att han icke riktigt kunde begripa den, och att det torde bero på att en av motionärerna är trädgårdsmästare. Jag skall därför nu försöka tala ren svenska med herr Bodén en liten stund. När motionen var framburen, stod herr Bodén en tidning här i huvudstaden Svenska Morgon-

bladet till tjänst med åtskilliga upplysningar och uttalanden, vilka lämnades under den mycket utsökta rubriken: »Herr Magnusson i Skövde går spritvännernas ärenden». I anledning såväl härav som hr Bodéns uttalanden i dag skall jag be att få taga tillfället i anspråk för att något granska, vem som mest gått spritvännernas ärenden, undertecknad eller till äventyrs herr Bodén genom de åtgärder han varit med om att genomföra. Det gällde i detta fall — jag är nödsakad att något närmare utveckla saken — oktroj för spritbolaget i Hjo. Hjo kontrollområde är i kommunikationshänseende ganska besvärligt. Tidigare hava dels från socknarna utmed Skövde—Karlsborgsbanan, dels också från Tidaholmsbygden, vilka varit anslutna till Hjo kontrollområde, framställningar gjorts om att få överflytta sina spritinköp till respektive Skövde och Falköping, emedan man hade bättre kommunikationer dit. Genom denna vägran av oktroj ha dessa områdens befolkning nu fått bekvämare möjligheter att hämta sin sprit. Detta kan ju betyda mindre ehuru ej alldeles oväsentligt, men om herr Bodén hade varit med här i riksdagen några år, skulle han känna igen åtskilliga nykterhetsmotioner i de restriktioner, som spritbolaget i Hjo utövat. Han skulle finna, att det från nykterhetsvänligt håll motionerats om att motbok icke skall utlämnas till den, som icke uppnått 25 års ålder, eller precis så som Hjo spritbolag utövat sin verksamhet. I Skövde och jag tror i Falköping utfår däremot man motbok vid 21 års ålder. Han skulle vidare känna igen den motion, som framkallat så mycket strid inom riksdagen, om att utminuteringskvantiteten måtte nedsättas till två liter per månad, eller precis så som utminuteringskvantiteten utövats av Hjo spritbolag. Men alla, som nu få köpa sin sprit i Skövde eller Falköping, få fyra liter i månaden. Det må därför verkligen vara berättigat att ur nykterhetsvänlig synpunkt efterlysa nykterhetseffekten av obstruktionen i Hjo. Men är det därjämte icke så, att herr Bodén även visat motståndarna en väg genom det sätt varpå han gått tillväga? Kan det icke vändas på saken? Kan det icke inträffa, att spritvännerna, som ju enligt hr Bodén gå fram mycket hänsynslöst, i många fall komma att begagna sig av samma taktik som nykterhetsvännerna i Hjo? Då kanske det ur nykterhetsvänlig synpunkt kan vara bra att hava en garanti mot sådana missbruk. Det är vid fem olika stadsfullmäktigesammanträden, som obstruktionstaktiken utövats i Hjo. Och när herr Bodén säger, att man från det håll, där han är ledare, i Hjo två gånger erbjudit sig att behandla budgeten, är det en sanning med viss modifikation, i det att man fäste som villkor för sitt kvarstannande, att en viss motion, som gällde ett oktrojbeslut, skulle flyttas sist på föredragningslistan. Det kan synas vara en obetydlighet, men herr Bodén bör betänka, att stadsfullmäktiges ordförande har rätt att anbringa ärendena i den ordning, som han finner riktig, och att efter en strid, som den förda, man förklarligen ej var så hågad biträda sådana krav.

Men jag skall icke närmare ingå på interiörerna från Hjo. Jag tror, att vad herr Bodén drog fram, icke är av det slag, att det inbjuder till ett rotande i detalj. Jag tager ingendera sidan i för-

*Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommunalstyrelse i
stad.*

(Forts.)

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommun-
närstyrelse i
stad.

(Forts.)

svar, men jag beklagar, att jag ur nykterhetsvänlig synpunkt icke kan finna det gagnande, att man såsom skett i Hjo vidtager åtgärder och intager en hållning, som är ägnad att minska aktningen inom samhället för nykterhetsvännerna och nykterhetssträvandena över huvud.

Man säger, att här är blott ett enstaka fall. Herr Bodén är demokrat. Han talade åtminstone under valrörelsen mycket kraftigt om sina långt avancerade demokratiska åsikter. Jag undrar, om det icke vore skäl i, att han något fördjupade sin uppfattning om demokratiens väsen. Ligger icke däri, att majoriteten äger rätt att besluta och att minoriteten måste finna sig däri. Men den taktik, som inaugurerats i Hjo — nämligen att när man på förhand vet, att en fråga ligger så, att om det skulle bli omröstning i vanlig ordning, skulle man befinna sig i minoritet, men minoriteten behärskar en tredjedel av rösterna, man helt enkelt låter bli att infinna sig på sammanträdet för att omöjliggöra beslut — är den taktiken, herr Bodén, verkligen demokratisk och frisinnad? Jag skulle i detta avseende kunna anföra omdömen från personer, vilkas nykterhetsvänlighet varken herr Bodén eller någon annan kan bestrida. Man säger, att det är ett enstaka fall. Ja, dess bättre hittills. Men det är dock så, att enstaka avarter hava en viss benägenhet att upprepa sig. Skulle, när nu frågan på grund av mycket vägande skäl blivit bragt på tal, ingenting åtgöras, fruktar jag, att ansvarslösheten kan göra sig gällande även vid andra tillfällen. Kommunerna skulle få göra ganska bittra erfarenheter, och det är på denna grund, som jag för min del anser, att fullt sakliga och bärande skäl föreligga för ändringen, och det är på dessa grunder, som jag kan gå ifrån de betänkligheter, jag från början hyste gent emot utskottets förslag. Jag vågar också tro, att om man gör gällande, att därigenom principen om kvalificerad majoritet skulle i viss mån rubbas, det icke är fullt riktigt, ty under alla förhållanden kvarstå dock bestämmelsen om kvalificerad majoritet bland de närvarande. Och man får komma ihåg, att är det färre närvarande, kräves det också färre, för att det skall bli en minoritet, som kan hindra beslut i en viss riktning.

Då jag således icke kan se, att någon fara föreligger för att antaga utskottets förslag, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till detsamma.

Herr Bodén: Herr talman, mina herrar! Jag vill blott nämna för herr Magnusson, att detta tal om att herr Magnusson gått spritvännernas intressen icke härleder sig från mig. För övrigt vill jag icke ingå på något bemötande av herr Magnusson. Det är som jag sade, att vi icke gjort obstruktion i den mening, som man här velat göra gällande. Frågan blev avgjord i laga ordning, och vad vi velat förhindra, är, att ett beslut, som en gång blivit i laga ordning fattat, skulle trampas under fötterna av en hänsynslös minoritet. Denna minoritet blev visserligen majoritet på slutet, men på vad sätt det skedde, torde man böra tala tyst om.

Jag ber, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr S ä v s t r ö m: Ja, herr talman, man kan visserligen förstå, att händelsen där nere i Hjo skulle komma på tal i detta sammanhang, ty den är ju den egentliga anledningen till motionernas framläggande, men jag må säga, att det är icke vidare uppbyggligt att sitta här och åhöra ett fortsättande av den debatt, som tidigare förekommit.

Ang. ändring av 40 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad.

(Forts.)

Då jag varit med om att biträda utskottets hemställan, har jag ingalunda gjort det med anledning av det som tilldragit sig där nere, utan anledningen för mig har varit den, att jag velat uppnå likformighet i författningarna. När man känner till, hurusom ofantligt många samhällen, där kommunalfullmäktigeinstitutionen är införd, reda sig mycket bra med en sådan bestämmelse, att hälften av medlemmarna skola vara närvarande vid fattande av beslut, och vet, att liknande bestämmelser gälla även för Stockholm, så tycker man, att samma bestämmelse även borde kunna få gälla i städerna i allmänhet. Om denna motion hade förelegat vid föregående års riksdag, innan händelserna i Hjo inträffat, skulle jag för min del mycket gärna kunnat vara med om att bifalla en liknande framställning.

Jag tycker således, att herrarna här i dag alldeles oberoende av fallet Hjo skulle kunna vara med om att bifalla utskottets hemställan, vartill jag, herr talman, yrkar bifall.

Herr B ä c k l u n d: Herr talman! Det är icke spritstriden i Hjo, som intresserar mig i denna fråga, utan det är den uppfattning, vartill utskottet kommit, som intresserar mig. Jag anser, att om utskottets förslag nu går igenom, sådant det föreligger, rubbar det förhållandena inom en stadsfullmäktigekår så avsevärt, att jag tycker, att vi borde ändå dröja något och icke taga detta förslag kanske just med anledning av spritstriden i Hjo.

Om jag tager förhållandena i min egen hemstad som exempel, där det är 28 ledamöter i stadsfullmäktige, så blir man där, om denna bestämmelse genomföres, beslutsmässig, därest 15 ledamöter äro närvarande, och den kvalificerade majoritet, som i vissa fall fordras för att göra större utgifter och bevilja nya anslag behöver under sådana förhållanden icke uppgå till mer än 10 personer. Från min synpunkt sett verkar detta så betänkligt, att jag icke kan vara med om att genomföra detta förslag, utan att man får klarlagt, hur det egentligen bör ordnas med den kvalificerade majoriteten. Enligt gällande bestämmelser beräknas den kvalificerade majoriteten icke på hela antalet stadsfullmäktige utan på antalet närvarande, och detta finner jag som sagt betänkligt om utskottets förslag antages. Jag tror därför, att försiktigheten borde bjuda riksdagen att gå med på den reservation, som är avgiven av herr Hellberg m. fl.

Jag ber, herr talman, att av denna anledning få yrka bifall till nämnda reservation.

Herr M a g n u s s o n i Skövde: Endast ett par repliker. Såvitt jag uppfattade herr Bodén rätt — det var svårt att höra första delen av hans sista yttrande — nämnde han, att uppgiften i Svenska

Ang. ändring
av 40 §
i förordningen
om kommunalstyrelse i
stad.
(Forts.)

Morgenbladet icke härrörde från herr Bodén. Emellertid hänföde sig tidningsartikeln ifråga direkt till utsagor av herr Bodén, varför jag finner mig hava haft fullt fog för mitt yttrande.

Då herr Bodén säger, att det gällde att förhindra, att ett beslut, som blivit lagligen fattat, skulle trampas under fötterna, så skulle detta vara riktigt, om det i Hjo rört sig om verkställigheten av ett fattat beslut. Men det finnes ingenting, som hindrar, att sedan ett beslut fattats i en riktning, fråga kan framkomma om att fatta beslut i annan riktning och vilken fråga då måste lagligen behandlas. Då gäller i varje fall samma förpliktelse, att man skall vara närvarande och låta röstningen avgöra, även om det ifrågasatta beslutet skulle innebära ett upprivande av ett föregående. Den framställning, som herr Bodén här gav, är därför icke så alldeles riktig.

Beträffande herr Bäcklunds betänkligheter, så kan jag förstå, att det kan ligga något i dem, men å andra sidan giva vi oss icke här ut i något okänt, utan vi ha erfarenheter från andra kommunala institutioner. Dessutom är det så, att även när endast två tredjedelar äro närvarande, så är ju antalet av dem, som äga fatta beslut i betydande mån reducerat, låt vara att detta antal minskas ännu mera, om endast hälften behöva närvara, men då kräves ju så mycket färre för att hindra beslut såsom jag förut betonat. Vore det så, att det nu fordrades två tredjedelar av samtliga fullmäktige, kunde jag förstå detta tal om upprivande av den kvalificerade majoriteten, men då majoriteten redan nu räknas i förhållande till ett visst minimiantal närvarande, så kan den föreslagna rubbningen icke så vidare betydande.

Herr Johanson i Huskvarna: Herr talman, mina herrar! Det torde kanske icke vara av så stor betydelse, huruvida närvaro av endast hälften eller av två tredjedelar fordras för att stadsfullmäktige skola vara beslutsmässiga, ty meningen är ju, att de män, som kommunerna utse till sina förtroendemän, skola vara närvarande vid sammanträdena och göra sin plikt. Jag har heller icke från städerna i allmänhet hört, att det varit någon klagan över de bestämmelser som vi nu hava. Under min verksamhetstid inom den stadsfullmäktigekår, jag tillhör, har jag icke heller förmärkt några olägenheter av de nuvarande bestämmelserna, och då det är åtskilligt, som talar för, att man icke bör gå till den föreslagna förändringen så hastigt som man här vill göra, enligt det förslag som konstitutionsutskottet kommit med, så vill jag för min del förena mig i det yrkande, som går ut på ett bifall till den reservation, som är avgiven av herr Hellberg m. fl., om skrivelse till Kungl. Maj:t i frågan. Då frågan ändå i sinom tid kommer upp i sin helhet, är det skäl att icke nu gå och förändra våra kommunalförfattningar på denna punkt utan närmare granskning av frågan i dess helhet.

Jag skall därför be att få instämma i yrkandet om bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan, 2:o) bifall till

den av herr Hellberg m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen samt 3:o) avslag å såväl utskottets hemställan som de i ämnet väckta motionerna; och förklarade herr talmannen sig anse den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja godkänd. Votering begärdes emellertid, i anledning varav herr talmannen ånyo upptog de båda återstående propositionerna, av vilka därvid den under 2:o) angivna antogs till kontraposition. I överensstämmelse härmed uppsattes, jästerades och anslogs följande voteringsproposition:

Ang. ändring av 40 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad.
(Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller konstitutionsutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den av herr Hellberg m. fl. avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen.

Omröstningen utföll med 89 ja mot 71 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 9.

Herr statsrådet *Sandler* avlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 61, angående förändring av professor C. Wimans personliga professur till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi m. m.

Denna proposition bordlades.

§ 10.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget bevillningsutskottets betänkande, nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av sista stycket i 8 § av förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt m. m.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt m.m.

I en inom första kammaren väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 23, hade herr *Boman* hemställt, att sista stycket av 8 § förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt måtte ur författningen utgå samt att motsvarande bestämmelse i 8 § förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst likaledes måtte utslutas.

Förenämnda paragrafer hade i nedan angivna delar följande lydelse:

»Såsom inkomst taxeras icke:

-----
vad som av staten anvisats till bestridande av de med erhållna tjänster eller uppdrag förenade särskilda kostnader; såsom:

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt m.m.

(Forts.)

samt arvode eller traktamente för deltagande i riksdag, statsrevision, kyrkomöte eller kommitté å annan ort än där arvodes- eller traktamentstagaren varit bosatt.»

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Reservationer hade likväl avgivits:

av herr *Boman*, som yrkat, att utskottet måtte tillstyrka motionen;

av herr *Lithander*, som instämt i herr Bomans yrkande;

av herrar *Wohlin* och *Johansson* i Kälkebo; samt

av herr *Leander*.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr *Lithander*: Herr talman! Jag har till bevillningsutskottets föreliggande betänkande fogat en reservation, vari jag instämt i det av herr *Boman* i första kammaren gjorda yrkandet, att utskottet måtte tillstyrka den av honom väckta motionen. Jag vill dock icke yrka bifall till annat än yrkandet i denna motion, enär det i motiveringen till motionen förekommer en punkt, som jag icke kan gilla. Det heter nämligen där, att »införes skatteplikt för nu nämnda inkomster, vinnes det från visst håll eftersträfvade målet, att grundlagens censusbestämmelse för valbarhet till första kammaren väl icke kunde komma att diskvalificera någon, som under viss tid tillhört riksdagen».

Jag hyser däremot den uppfattningen, att valbarhet till första kammaren under alla förhållanden bör var beroende av den inkomst, som vederbörande har i övrigt, och icke på om han uppburit riksdagsmannaarvode eller ej.

Emellertid har det synt mig rätt och riktigt att med de förändringar, som skett särskilt med avseende å riksdagsmannaarvodet — det har höjts till 4,500 kronor, vill jag minnas, från ett avsevärt lägre belopp — även detta arvode och därmed jämnställda ingå i den beskattningsbara inkomsten.

Det är kanske icke det rätta ögonblicket att avgöra denna fråga i en så glest besatt kammare som nu. Frågan borde ju egentligen vara av synnerligen stort intresse för kammarens ledamöter, och, herr talman, hade det varit möjligt att göra ett säryrkande, skulle jag velat yrka, att vi under alla förhållanden särbeskatta dem, som i dag äro frånvarande. Ett sådant yrkande ligger emellertid utom motionens ram, varför jag icke kan framställa det, men det skulle enligt mitt förmenande ligga en viss rättvisa däri.

Under lång tid gällde ett arvode av 10 kronor per dag, men det har nu, såsom vi alla veta, höjts till 32 kronor. Højningen skedde år 1921 med hänsyn till det dåvarande låga penningvärdet. Detta har väl dock sedan dess höjts med åtminstone 25 procent.

Jag tycker det för riksdagen skulle vara på allt sätt angenämare och behagligare, om den i detta fall icke intog den särställning, som nu sker. Detsamma gäller de kommittéarvodena, som av olika ledamöter av riksdagen och även av andra uppbaras såsom ersättning för förrättat arbete, och som, såsom vi veta, röra sig om mycket stora belopp.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt m.m.
(Forts.)

En annan synpunkt, som synes mig vara riktig, är den, att det skulle vara behagligare för riksdagens ledamöter, som ha bestämmanderätten över skatterna för det övriga svenska folket, att även för egen del vara inbegripna i skatteläggningen. Jag tror för min del, att det också skulle vara nyttigt, om påföljden av ökad beskattning, som träffar folk i övrigt, i högre grad än vad nu är fallet även träffar dem, som bestämma däröver.

Jag tycker vi skulle kunna klarera ut denna fråga, så att den slipper återkomma. Det är icke något orimligt i att vi här litet var med vår tribut bidraga till allmänna utgifter, och att arvodena sålunda icke såsom nu frändragas inkomsten.

Det är nog ganska säkert eller i varje fall sannolikt, att denna fråga kommit att te sig litet annorlunda, om det varit konstitutions- och icke bevillningsutskottet, som hade haft frågan till avgörande.

Saken kan ju också lösas på så vis, att det framställes yrkande om nedsättning av riksdagsmannaarvodena — ett sådant förslag föreligger ju även — men det dröjer i alla fall fyra år, innan ändring härutinnan kan inträda, under det att en ändring av de nu föreliggande bestämmelserna genast kan träda i kraft.

Såväl denna kammare som medkammaren har ju att avgöra den ena skattefrågan efter den andra, och vi skulle stå vida bättre utåt, om vi bifölle det nu föreliggande förslaget.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till det av herr Boman i hans motion gjorda yrkandet.

Herr Sköld: Herr talman! När jag satt här och hörde herr Lithander, så kom jag att påminna mig en illusionist, en illusionist, som först hade en gammal svart hatt. Hokus pokus, så hade han sex halvor öl i den. Hokus pokus, så hade han den gamla svarta hatten tom igen.

Herr Lithander började nämligen med att förklara, att han komme att yrka bifall till den motion, som i första kammaren framburits av herr Boman. Därefter höll herr Lithander en lång motivering, som gick ut på att riksdagsmannaarvodena borde beskattas, och därefter yrkade han bifall till den ovannämnda motionen, som ingalunda innebär, att dessa arvoden komma att beskattas.

Jag vet icke, om det kan vara lämpligt, men för att det icke skall finnas något missförstånd, vill jag dock gå in på en liten skatte-teknisk utredning av förevarande ämne.

Det förhåller sig ju så, att våra inkomster taxeras till beskattning, sedan man frändragit omkostnaderna för inkomstens förvärvande. Till omkostnader få dock icke räknas exempelvis kostnader för husrum och mat och dylika personliga ting utom i ett visst bestämt fall,

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt m.m. nämligen när inkomsten har formen av dagtraktamente, d. v. s. när man åtnjuter inkomst för ett arbete, som utföres på annan ort än där man är hemma. I detta fall är det nämligen klart, att inkomstens förvärvande varit förenad med större kostnader än om man varit hemma i sin mantalsskrivningskommun.

(Forts.)

Bestämmelsen om dagtraktamente är delad i två delar. Å ena sidan har man dagtraktamenten, som äro anslagna av staten. De ha lämnats skattefria. Såsom en grupp av dessa traktamenten räknas de arvoden, som äro omnämnda i sista punkten av § 8 i inkomst- och förmögenhetskatteförordningen.

Den andra gruppen innefattar sådana dagtraktamenten, som anslås av annan än staten. De äro beskattningsbara till sitt över-skott, d. v. s. den del, som blir över. Ända från år 1910 har det varit klart, att man ansett sådana arvoden, som det här gäller, riksdagsmannas-, kommitté-, statsrevisors- och kyrkomötesarvoden såsom traktamenten, anslagna av staten för ett visst bestämt ändamål, och de ha därför icke blivit beskattade. För att emellertid allting skall vara klart vid tolkningen, har man lagt till dessa arvoden såsom exempel. Tager man bort detta exempel, innebär det ingen ändring utan fortfarande måste enligt skattelagarnes rättshistoriska tillkomst beskattningsmyndigheterna betrakta dessa arvoden såsom traktamenten, anslagna av staten. Det är emellertid klart, att om man upphäver denna bestämmelse, det naturligtvis kan uppstå någon oklarhet, därför att man går väl icke ästad och upphäver en bestämmelse utan att ha någon mening därmed. Och det är som sagt klart, att ett upphävande av denna bestämmelse skulle komma att sätta beskattningsmyndigheterna i bryderi.

Ett ögonblick skulle jag vilja dröja vid själva beskattningsfrågan. Jag tror icke, att någon på allvar ifrågasätter, att riksdagsarvodet skall beskattas till fulla beloppet. Det skulle vara orimligt att t. ex. beskatta en inkomst, som man konsumerar på en annan dyrort än den, där inkomsten uppföres till beskattning. Låt oss taga ett exempel: En riksdagsman, som är mantalsskriven på billigaste ort, och som konsumerar inkomsten här i Stockholm, får lägsta avdraget, då han rätteligen borde ha det högsta. Det kan givetvis icke heller vara riktigt att beskatta den del av inkomsten åtminstone, som utgör merkostnader, kostnader som personen ifråga icke skulle få vidkännas, om han icke haft detta uppdrag. Jag tror sålunda, — därom kunna vi vara ense — att arvodet icke kan beskattas till fulla beloppet, och då blir frågan: kan det beskattas till en del d. v. s. kan man sätta dessa arvoden i samma kategori som t. ex. handelsresandes dagtraktamenten? Enligt mitt förmenande kan man icke göra så. Det är nämligen på det viset, att riksdagen sammansättes av ledamöter ur vitt skilda samhällsklasser, personer, som ha vitt skild levnadsstandard. När de komma till riksdagen, taga de väl med sig sin levnadsstandard, antar jag. Jag vet sålunda, att det å ena sidan finns riksdagsmän, som betala lika mycket i hyra för sin riksdagsbostad, som hela arvodet går till, men att det å andra sidan givetvis finns riksdagsmän, som måste leva så, att det blir tillräck-

ligt över till familjens uppehälle i hemorten. Om man så skulle tolka den lagändring, som ifrågasättes, skulle den person, som har en högre levnadsstandard, och som kan ha råd att begagna hela riksdagsarvodet för hyra av bostad, bli skattefri, under det att den, som nödvändigt tvingas att avstå en del av sitt arvode för sin hemmarvarande familj, åtminstone skulle bli beskattad för den del, som han skickat till sin familj.

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhets-skatt m.m.

(Forts.)

Jag menar sålunda att även om man har den principiella uppfattningen, att en del av riksdagsarvodet — och något annat kan det icke bli tal om — borde beskattas, är det självklart, att det är omöjligt att genomföra detta rationellt och rättvist såsom saken nu ligger till, eller, med andra ord, det ligger icke i bevillningsutskottets makt att föreslå de ändringar i gällande lag, som skulle vara nödvändiga för att åstadkomma något sådant, utan det är en sak, som, då det gäller riksdagsarvodena, ankommer på konstitutionsutskottet, och beträffande andra kategorier vet jag icke, var initiativet skall läggas. Så mycket är emellertid säkert, att bevillningsutskottet icke har i sin makt att avgöra en sådan sak. Såsom frågan nu ligger är den tekniskt oformlig. I bästa fall kan ett upphävande av den bestämmelse, som det här gäller, icke medföra något annat än den praxis, som förut varit gällande, och om man skulle inlägga en ny tolkning i paragrafen skulle detta å andra sidan medföra en praxis, som skulle vara helt och hållet orättvis. Det är på dessa grunder, herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag och avslag på den väckta motionen.

Herr Johansson i Kälkebo: Herr talman! Då jag låtit anteckna mig såsom reservant vid detta utskottsbetänkande men icke angivit de skäl, som ligga bakom, anhåller jag att med några korta ord få anföra vad som föranlett denna min reservation.

Jag har icke kunnat vara med om att föra fram detta ärende på det sätt, motionären tänkt sig, ty jag är i likhet med den nästföregående talaren av den mening, att det icke skulle gå för sig eller vara rättvist att beskatta riksdagsarvodet i dess helhet. Däremot är jag av den principiella uppfattningen, som han också framförde, att en del av riksdagsarvodet numera måste vara beskattningsbart, då det är uppenbart, att då det sista gången höjdes, man i motiveringen för denna höjning inlade, att det borde tagas till så högt, att det icke blott skulle betäcka kostnaderna för närvaro vid riksdagen utan också göra det möjligt för riksdagsmannen att bidra något till sin familjs uppehälle i hemorten. Har man givit den principen rätt, är det ju klart, att riksdagsarvodet i den delen har precis samma natur som vilken beskattningsbar inkomst som helst.

Nu är jag också av samma mening som herr Sköld, nämligen att frågan icke är så lätt, att det skulle varit möjligt för bevillningsutskottet att taga hand om den och föra den till ett riktigt slut, utan det fordras en mera genomgående bearbetning och en bättre utredning, än vad ett riksdagsutskott kan prestera under den korta tid, det har på sig. Jag har därför också från min sida ansett det kun-

Ang. ändring i förordningen om inkomst- och förmögenhetskatt m.m. na vara nog att genom en reservation hålla frågan öppen på det sättet, att den kunde komma före vid ett kommande tillfälle, och detta så mycket mer som, såsom vi veta, för närvarande arbetar en kommitté för att utreda särskilt kommunalskatteprojektet i dess helhet.

(Forts.)

En annan sak, som gör, att jag för min del icke anser, att frågan nödvändigt borde avgöras i år, är, att det uppstått tankar på att det kanske vore skäl i att något sänka detta riksdagsarvode. Jag menar, att innan man går in för en bestämmelse om beskattning, bör man också hava fått klart för sig, huruvida arvodet skall vara någorlunda i den höjd, som nu är bestämt, eller om det kommer att uppböras en mening för att det skall sänkas.

Ja, det är, herr talman, huvudsakligen på dessa grunder, som jag låtit anteckna mig som reservant och därmed velat föra fram, att jag icke har kunnat intaga den ställningen, att frågan skulle så där vara alldeles självfallet avförd från dagordningen, utan att den har en berättigad sida, som i fortsättningen bör tagas under beaktande.

Med dessa skäl för mig har jag naturligtvis intet annat yrkande för närvarande än om bifall till utskottets förslag, men som sagt med den reservation, att frågan måste i berättigad och mera bearbetad form kunna komma fram för riksdagen en annan gång.

Häruti instämde herr *Jansson* i Edsbäcken.

Herr *Lithander*: Herr talman! Jag förstår icke riktigt herr *Sköld*, då han säger, att mitt yrkande icke skulle innebära beskattning av riksdagsarvodet. Jag har i likhet med motionären yrkat, att ur författningen måtte utgå sista stycket i paragraf 8, där det heter: »Såsom inkomst taxeras icke: — — — — — arvode eller traktamente för deltagande i riksdag, statsrevision, kyrkomöte eller kommitté å annan ort än där arvodes- eller traktamentstagaren varit bosatt.» Detta räknar väl om någonting med riksdagsarvodet. Och om det råder någon tvekan från herr *Skölds* sida om vad jag med min reservation avser, så vill jag härmed förklara, att jag alldeles tydligt avser, att riksdagsarvodet blir föremål för beskattning.

Jag kan taga ett par exempel. Jag har tagit några stickprov från ett år. I ett fall åtnjutes — och detta, märk väl, *förutom* riksdagsarvodet — en inkomst av 9,600 kronor, vilken är fri från beskattning på grund av denna bestämmelse. I ett annat fall uppgår denna inkomst till 4,200 kronor, i ett tredje fall till 9,500 kronor. Nu gäller detta icke det allra sista året, utan det avser ett år, då övergångsbestämmelserna gällde. Men det är ingenting, som utesluter — det kan man lätt förvissa sig om — att samma siffror komma fram i fortsättningen och alltså kunna gälla för innevarande år. Och då kommer vederbörande till en fullkomligt skattefri inkomst på 14,100 respektive 8,700 och 14,000 kronor. Det kan väl ändå icke vara riktigt, mina herrar och damer, att fortsätta med ett sådant system, när dylika följder därav äro påvisade? Och jag vill verkligen vädja till

andra kammaren, att vi klarera ut denna sak på en gång, så att vi slippa få igen den. Ty den kommer naturligtvis igen.

Det är också en annan synpunkt, som man kan lägga på frågan. Nu säga herrarna, som yrka avslag på motionen, att detta icke är rättvist, det är icke riktigt. Men tycka ni då, att det är rättvist exempelvis att dessa, som bo i Stockholm, få skatta för sitt riksdagsarvode såsom inkomst fullt och helt men riksdagsmännen från landsorten icke? Man skulle möjligen kunna anse det rättvist, om skillnaden mellan deras arvoden bleve skattefria. Det skulle i alla fall bli en skillnad på 900 kronor. I varje fall bör det ordnas på något vis, så att det blir rättvisa i detta hänseende, och den saken får väl tagas upp till omprövning. Ö! må gärna vara skattefritt men riksdagsarvode icke.

Nu sade herr Sköld, att folk kommer hit och förbrukar sitt arvode. Ja, nog tror jag, man skulle kunna leva på åtskilligt mindre än riksdagsarvode. Jag skulle själv kunna göra det. Jag erkänner villigt, att jag lever icke som jag borde leva, men om jag gjorde det, skulle jag mycket väl kunna göra det på exempelvis hälften. Men det må vara den resandes egen sak. Det är nog så, som gamle Hans Andersson på sin tid sade, att riksdagsarvode räcker till om dagarna, men det är på kvällarna, det icke räcker till. Det ligger nog litet sanning i detta.

Jag ber, herr talman, få vidhålla mitt yrkande.

Herr Sköld: Jag tycker, att kammaren gärna först som sist kunde instämma med mig däri, att vi uppmana herr Lithander att först en liten tid leva, som han borde, och därefter komma med ett nytt förslag.

Vad sedan beträffar frågan om stockholmsriksdagsmännens beskattning, så skall jag be att få säga som min enskilda mening, att jag anser det vara rätt, att stockholmsriksdagsmännen betala skatt för sitt arvode. Men jag anser det icke rätt, att Stockholms riksdagsmän hava lägre arvode än andra riksdagsmän. Det är ett nymodigt påfund, att det skall vara skillnad i riksdagsarvodenas storlek. Där emot är det fullkomligt självklart och ligger i skattelagstiftningens natur, att landsortens riksdagsmän icke skola beskattas för sina arvoden, men att Stockholms riksdagsmän skola beskattas. Att närmare utföra den saken är egentligen onödigt.

Jag skall icke tala om herr Lithanders exempel. Men vad jag skulle vilja säga till sist är bara det, att herr Lithander får sannerligen titta efter i skattelagarna, huru det förhåller sig, innan han gör sina yrkanden. Ty det är faktiskt på det sättet — herr Lithander får ta reda på det — att ett bifall till motionen innebär ingen saklig ändring. Det heter nämligen på följande sätt i skattelagen: »Såsom inkomst taxeras icke: — — — vad som av staten anvisats till bestridande av de med erhållna tjänster eller uppdrag förenade särskilda kostnader, såsom: — — — arvode eller traktamente för deltagande i riksdag — —.» Det vill säga, att arvode och traktamente för deltagande i riksdag och andra jämförliga arvoden stå uppräknade.

Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt m.m.
(Forts.)

*Ang. ändring
i förordningen
om inkomst-
och förmögen-
hetsskatt m.m.
(Forts.)*

nade såsom exempel på de fall, då vad av staten anvisats till bestridande av med erhållna tjänster eller uppdrag förenade särskilda kostnader icke skola beskattas. Det är sålunda ingen uttömmande uppräknings utan bara en exemplifiering. Om jag tar bort ett exempel bland flera, kan detta icke medföra någon ändring i skattelagen.

Herr talman, jag vidhåller mitt yrkande.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talman givit propositioner å de därunder förekomna yrkandena, blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Herr statsrådet *Hansson* överlämnade Kungl. Maj:ts proposition, nr 66, angående pension å allmänna indragningsstaten åt verkmästaren B. J. Ljungberg.

Nämnda proposition bordlades.

§ 12.

Vid föredragning härpå av konstitutionsutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion om ändrade bestämmelser rörande tiden för Kalmar läns norra landstings lagtima möte biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 13.

*Ang.
beredande åt
befattnings-
havare hos
staten av löne-
vederlag me-
delst boställen.*

Slutligen föredrogs andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beredande åt befattningshavare hos staten av lönevederlag medelst boställen; och begärdes ordet därvid av

Herr *Mansson* i Backa, som yttrade: Herr talman! Då jag vid detta utskottsutlåtande står antecknad såsom ensam reservant, skall jag be att få yttra några ord med anledning härav.

Det är klart, att den välvilliga motivering, som utskottet hedrat mig med i mitt ädla syfte angående boställsavlöningen, smeker min fåfänga, på samma gång den lägger helande balsam på självkänslans sår. Men därmed må erkännandet vara tillfyllest, ty utskottet kommer till den reflexionen, att den historiska utvecklingen har oåterkalleligen visat bort från boställen såsom avlöning åt tjänstemän under alla förhållanden. Ja, mina ärade representanter, tar man det ordet i dess vidsträcktaste bemärkelse, att den historiska utvecklingen skulle vara den allena saliggörande för tid och evighet, tror jag sannerligen, att jordbrukets saga är all och i och med detsamma i tidens fullbordan även jordbruksdepartementets. Men jag har ännu icke fått en sådan svag syn på tingen. Torvans män hava ännu en känsla av, att en gryning skall uppgå för vårt land och för vårt folk, därför att torvan är den fläck inom vårt samhälle, där känslan

för samhällsordningen och känslan för framtiden äro sannskyldiga bröder för framåtskridandet för ett självförsörjande folk.

Om detta är en sanning, så är det en osanning, då utskottet kommer med det påståendet, att den historiska utvecklingen är den allena saliggörande. Ja, om vi så skulle tänka, då skulle vi ur erfarenheterna under kristidens dagar läsa fram en helt annan motivering för detta vårt antagande. Var det icke då ändock torvans män, som fingo frambringa livsförnödenheter likaväl för tjänstemännen som övriga samhällsinbyggare?

Nu säger visserligen utskottet i en passus, att tjänstemännens arbetsintensitet skall utnyttjas inom det fack och inom den tjänst, de hava. Ja, mitt herrskap, det kan jag också instämma i, men i mitt stilla sinne vill jag verkligen hylla den uppfattningen, att i stället för en badkur vid västkusten skulle ett arbete i hemmet och på torvan vara lika välgörande, ty arbete befordrar hälsa — välståndet vill jag icke tala om i detta sammanhang. Men är detta en sanning, att det befordrar hälsa, så är det ock en sanning, att tjänstemännen kanske på lediga stunder även kunde frambringa en kaka för sig och de sina. Vore detta orätt? Jag tror det icke. Och är detta icke orätt, då måste det andra också vara rätt, och då kommer min syn på tingen bra mycket närmare rättvisan. Den dagen kan komma, och den kanske kommer, då avlöningen åt kapitalet har ställt sig i nivå med jordbrukets avlöning såsom avlöning, och när den dagen inträder, då kanske kapitalet icke är mäktigt att bära de bördor, som dessa kårer i och inom budgeten betyda, och då om icke förr kanske svensk jord för svenska armar inom skilda områden än en gång kommer att få en hedrande plats i svenskt människokynne.

Såsom ensam reservant, såsom ensam syndare emot tidens strömningar har jag intet yrkande att göra.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställen bifölls.

§ 14.

Aumäldes och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 19 juni 1919, huru avgöras skall, varest tidigare tillkommen allmän flottled skall jämlikt vattenlagen bibehållas;

nr 31, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen pris;

nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 februari 1921 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri; samt

*Ang.
beredande åt
befattnings-
havare hos
staten av löne-
vederlag me-
delst boställen.
(Forts.)*

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 22 juni 1921 med vissa bestämmelser mot oskäligen arrendestegring m. m.

§ 15.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 6 A, angående regleringen för tiden 1 januari—30 juni 1923 av utgifterna under riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet; och

nr 6 B, angående regleringen av utgifterna under tilläggsstatens för år 1922 sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet;

bevillningsutskottets betänkande, nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående särskild skatt å tobaksvaror m. m. jämte en i ämnet väckt motion; samt

bankoutskottets utlåtande, nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

§ 16.

Justerades protokollsutdrag.

§ 17.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Eklund</i>	under 2 dagar fr. o. m. den 20 febr.,	
» <i>Borggren</i>	» 5 » » » 20 »	
» <i>Janson</i> i Kungsör	» 5 » » » 20 »	
» <i>Ward</i>	» 3 » » » 20 »	
» <i>Vennerström</i>	» 7 » » » 20 »	
» <i>Bäckström</i>	» 12 » » » 24 »	och
» <i>Henrikson</i>	» 7 » » » 23 »	.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1,22 e. m.

In fidem
Per Crowvall.

Måndagen den 20 februari.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 14 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 61, angående förändring av professor C. Wimans personliga professur till en ordinarie professur i paleontologi och historisk geologi m. m.; och

till bankoutskottet propositionen, nr 66, angående pension å allmänna indragningsstaten åt verkmästaren B. J. Ljungberg.

§ 3.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda statsutskottets utlåtanden nr 6 A och 6 B, bevillningsutskottets betänkande nr 5 samt bankoutskottets utlåtande nr 9.

§ 4.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Olsson* i Kullenbergstorp:

nr 195, om skrivelse till Kungl. Maj:t, angående sådan ändring i gällande grundlagsföreskrifter om statsrevision, att riksdagens kontroll över statsmedlens användning och statsregleringens tillämpning blir mera effektiv; och

nr 196, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående granskning genom statsrevisionen utav vissa monopolistiska företag av statsfinansiell betydelse; samt

herr *Kilbom m. fl.*, nr 197, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om meddelande av vissa bestämmelser angående val av riksdagens justitieombudsman.

Nämnda motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 5.

Upplästes fyra till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1922 den 18 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens justitieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren Berndt Nils Robert Lilienberg 41 röster; i följd varav herr revisionssekreteraren Berndt Nils Robert Lilienberg blivit till riksdagens justitieombudsman utsedd.

Arvid Lindman.

Jacob Larsson.

Bernh. Eriksson.

Jöns Pålsson.

År 1922 den 18 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr hovrättsrådet Carl Anders Rudolf Eklund 41 röster; i följd varav herr hovrättsrådet Carl Anders Rudolf Eklund blivit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

Arvid Lindman.

Jacob Larsson.

Bernh. Eriksson.

Jöns Pålsson.

År 1922 den 18 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren Gustaf Ferdinand Lindstedt 42 röster; i följd varav herr revisionssekreteraren Gustaf Ferdinand Lindstedt blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

Arvid Lindman.

Jacob Larsson.

Bernh. Eriksson.

Jöns Pålsson.

År 1922 den 18 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens militieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av militieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, militieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr hovrättsrådet John Arthur Samuelson 42 röster; i följd varav herr hovrättsrådet John Arthur Samuelson blivit utsedd till militieombudsmannens efterträdare.

Arvid Lindman.

Jacob Larsson.

Bernh. Eriksson.

Jöns Pålsson.

Jämte det dessa protokoll lades till handlingarna, beslöt kammaren, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av kammarens protokoll underrättas om valen samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till de paragrafer, som därom borde i riksdagsbeslutet införas.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Ljungberg</i>	under 5 dagar fr. o. m. den 22 febr.,	
» <i>Jönsson</i> i Revinge	» 3 » » » 22 » och	
» <i>Lindley</i>	» 8 » » » 20 » .	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,16 e. m.

In fidem
Per Cronvall.